

Pakketmaatregelen AWBZ: een jaar later

De pakketmaatregelen AWBZ zijn nu ruim een jaar oud. De maatregelen houden in dat de toegang tot de functie begeleiding uit de AWBZ is verscherpt. Minder mensen dan vroeger komen nog in aanmerking voor begeleiding en wie nog wel begeleiding krijgt, krijgt vaak minder dan vroeger. Zeven cliëntenorganisaties hebben de handen ineen- geslagen om door middel van meldacties de gevolgen van die maatregelen in kaart te brengen. Tot nu toe springen twee conclusies eruit: de herindicaties voor begeleiding zijn niet goed uitgevoerd en gemeenten doen nog te weinig om de gevolgen van de maatregelen op te vangen. Een korte analyse...

Herindicaties

In 2009 is een grootschalig traject uitgevoerd om iedereen die begeleiding uit de AWBZ ontving een nieuwe indicatie te geven volgens de nieuwe regels. Mensen met lichte beperkingen of mensen met alleen beperkingen op het gebied van participatie verloren hun recht op begeleiding. Uit de tweede meldactie blijkt dat cliënten en familieleden veel kritiek hebben op de manier waarop het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) en Bureaus Jeugdzorg deze herindicaties hebben uitgevoerd. Grootste kritiekpunt is dat indicatiestellers zelden of nooit bij mensen thuis komen. Als zij meer informatie nodig hebben, proberen ze die bijna standaard via de telefoon te krijgen. Andere kritiekpunten zijn dat indicatiestellers vaak weinig kennis hebben van psychiatrie of dat ze gewoon te weinig tijd en aandacht hebben om het verhaal van een cliënt te horen. Ze lopen een vragenlijst door, maar het verhaal achter de antwoorden bereikt hen niet.

Voor veel cliënten is het moeilijk om door de telefoon goed hun verhaal te doen. Mensen doen zich soms beter voor dan dat ze zijn; of ze vertellen wél dat het goed met hen gaat, maar niet dat dat juist komt door de begeleiding die zij ontvangen. Een indicatiesteller trekt dan gauw te snel conclusies: 'U redt zich aardig? O, dan heeft u geen AWBZ-begeleiding meer nodig'.

De onvrede over herindicaties heeft zich vertaald in een groot aantal bezwaarschriften tegen de indicatiebesluiten. Vaak neemt ook de instelling het initiatief voor een bezwaarschrift als een cliënt zijn begeleiding verliest. Het aantal bezwaarschriften is zo groot dat het CIZ die niet allemaal tijdig kan verwerken. Om die reden is de begeleiding van sommige mensen tijdelijk verlengd, in afwachting op de behandeling van het bezwaarschrift.

Volwassenen met psychische problemen verder van huis

In de meldactie is onderscheid gemaakt naar verschillende doelgroepen. Per doelgroep zijn de resultaten van de meldactie verder besproken met vertegenwoordigers van cliënten en familie. Eén van die doelgroepen is volwassenen met psychische problemen. Van de volwassenen met psychische problemen die al een nieuwe indicatie hadden, krijgt 65% geen begeleiding meer of minder begeleiding. Driekwart van deze groep verwacht hier veel problemen mee te krijgen. De voornaamste zorgen zijn: red ik mezelf nog in het dagelijks leven? Raken mantelzorgers niet overbelast? Hoe moet het met mijn sociale contacten en bezigheden? Dertig procent is zelfs onzeker of zij op den duur zelfstandig kunnen blijven wonen.

In de gespreksgroep met cliënten en familie zijn deze resultaten verder besproken. Er zijn vooral zorgen rond mensen die met enkele uren begeleiding in de week goed zelfstandig kunnen blijven wonen. Die groep is nu de begeleiding vaak kwijt geraakt, waardoor ze buiten beeld van de hulpverlening verdwijnen. Wanneer zij straks terugvallen, zijn ze veel verder van huis en is de zorg stukken duurder uit. Zorgen zijn er ook rondom mensen met psychosociale problematiek zoals bijvoorbeeld dak- en thuislozen. Voor hen is alle begeleiding overgegaan naar de gemeente. Gemeenten hebben hiervoor extra geld gekregen, maar het is vaak niet duidelijk wat zij met dat geld doen.

Gemeente...waar blijft u?

De kritiek op gemeenten is groot. De meeste gemeenten doen nog veel te weinig om de gevolgen van pakketmaatregelen op te vangen. Zo reageren gemeenten niet of te laat als inloophuizen en dagactiviteitencentra in nood verkeren en hun deuren moeten sluiten.

In de algemene rapportage staan enkele stevige aanbevelingen in de richting van gemeenten. Daarbij wordt ook verwezen naar de werkwijze in de maatschappelijke opvang. Daar is minder vrijblijvendheid:

gemeenten werken regionaal samen; ze krijgen pas geld als er goede plannen liggen; en gelden uit de WMO en AWBZ worden samengevoegd.

Gezinnen met kinderen in de knoei

Gezinnen met kinderen is een andere doelgroep die in de meldactie specifiek onderzocht is. Het gaat daarbij om kinderen (en hun ouders) met een verstandelijke beperking, gedrags-problemen of langdurende psychische problematiek. Ten tijde van de meldactie had het overgrote deel van deze doelgroep al een nieuwe indicatie. Ook hier krijgt ongeveer twee op de drie cliënten geen of minder begeleiding meer. 40% van deze groep voorziet ernstige problemen; 20% procent vraagt zich zelfs af hoe lang de zoon of dochter nog thuis kan blijven wonen.

Een deel van deze gezinnen zoekt een oplossing door particulier hulp in te kopen of door een van de ouders minder te laten werken. Maar niet iedereen kan zich dat veroorloven. Begeleiding dreigt zo een luxe-artikel te worden, waar kinderen afhankelijk van de financiële mogelijkheden van hun ouders gebruik van kunnen maken. Daar komt nog bij dat een deel van deze gezinnen minder respijtzorg krijgt, zodat het kind niet meer naar de logeeropvang kan. Dit betekent weer een extra belasting van ouders.

Ook hier bieden gemeenten nog te weinig alternatieven. Gemeenten hebben te weinig zicht op de doelgroep en hun behoeften. Bovendien zijn belangrijke voorzieningen, zoals naschoolse opvang, soms nog niet goed georganiseerd. Een specifiek kritiekpunt is dat de AWBZ – zeker nu – zich teveel richt op beperkingen. Begeleiding uit de AWBZ was in het verleden er vaak op gericht om kinderen te ondersteunen en te stimuleren in hun ontwikkeling. Die positieve invalshoek is nu verdwenen.

Oudervereniging Balans heeft een eigen verkenning uitgevoerd rond kinderen met gedrags- en ontwikkelingsproblemen. De resultaten van die verkenning zijn ook opgenomen in het rapport van de monitor. Veel van de hierboven genoemde knelpunten zijn ook (mede) afkomstig uit de rapportage van Balans.

Blijf melden!!

De gezamenlijke cliëntenorganisaties blijven de gevolgen van de pakketmaatregelen ook in 2010 volgen. In de maand april is er een nieuwe meldactie. Dan is de periode van de herindicaties en bezwaarschriften voorbij, en zal echt zichtbaar worden wat het betekent als mensen hun AWBZ-begeleiding verliezen. Redden mensen het met hulp van familie en vrienden? Wachten gemeenten nog steeds af? Blijft zelfstandig wonen mogelijk of moeten mensen terug naar de instelling?

Het is van groot belang ervaringen te melden. Alleen zo krijgen we zicht op de gevolgen van het overheidsbeleid en kunnen we dat beleid waar dat nodig is aanvechten. Overigens kunt u ook buiten de specifieke meldacties om uw ervaringen blijven melden. Dit kan onder meer bij Meld je Zorg, het meldpunt van het Landelijk Platform GGz: www.meldjezorg.nl.